

Mahtava

MAKRO

Morten Hilmer

Kevään tullen alkavat lähikuvauksesta kiinnostuneen kuvaajan kulta-ajat. Uusilla kameroilla lähikuvaus on entistä helpompaa. Live view -suorakatselu **AUTTAA SAAMAAN TARKENNUKSEN KOHDALLEEN**. Tutustu tähän oppaaseen ja lähde ikuistamaan luonnon ihmeitä.

Makrokuvaus avaa harrastajakuvaajalle uuden maailman, josta ei kuvattava lopu. Sopivien varusteiden avulla pienikin kohde täyttää kuvan kokonaan. Haasteena taas on usein äärimmäisen lyhyt terävyyssalue, joka toisaalta tarjoaa erinomaiset mahdollisuudet leikkiä kohteen ja taustan suhteilla. Niiden säätämisessä live view -suorakatselu eli kameran näytön käyttö etsimenä on erinomainen apu.

Erittäin lyhyt terävyyssalue rajoittaa makrokuvaajan mahdollisuuksia, sillä joitakin kohteita on erittäin vaikea saada kokonaan terävyyssalueelle. Terävyyssalueeseen vaikuttavat monet seikat, ja kun ymmärtää niiden keskinäiset suhteet, on terävyyssalueen hallinta käytännön tilanteissa paljon helpompaa.

Ensinnäkin terävyyssalueeseen vaikuttaa himmentimen aukko.

Mitä pienempi aukko eli mitä suurempi aukkoluku, sitä suurempi on terävyyssalue. Toiseksi asiaan vaikuttaa objektiivin polttoväli. Mitä suurempi polttoväli, sitä lyhyempi terävyyssalue, mikäli kameran ja kohteen sijainti pysyvät muuttumattomina. Kolmanneksi vaikuttaa kohteen ja kameran etäisyys. Mitä lähempänä kamera on kohdetta, sitä lyhyempi terävyyssalue on. Jos haluaa esimerkiksi kärpäsen kuvaan hyvin lyhyen terävyyssalueen, valitaan pitkäpolttovälinen makroobjektiivi. Sen ansiosta voidaan kuvata kauempaa, jolloin kärpänen ei lennähdä karkuun. Sitten säädetään objektiivin aukko arvoon F4 ja mennään niin lähelle kuin objektiivin tarkennusetaisyys vain sallii.

Hyödynnä tarkennustasoa

Jos koko kohde pitäisi saada teräväksi, mutta samalla haluaa epäte-

rävän taustan, pitää sijoittua niin, että kohde on tarkennustason suunnassa. Jos esimerkiksi kuvataan perhonen edestä ja tarkennetaan päähän, sen takaruumis on epäterävä. Jos sen sijaan kuvataan se sivulta, niin että siivet ovat samansuuntaiset objektiivin etulinssin kanssa, ne saadaan terävyyssalueelle. Tällaiset käytännön kokeilut metsässä tai niityllä maassa maaten ovat sekä opettavia että hauskoja.

Tässä lähikuvausoppaassa annetaan ohjeita valotuksesta, sommitelusta, salaman käytöstä ja tarkentamisesta. Saat myös vinkkejä lähikuvauksessa hyödyllisistä lisälaitteista ja tarvikkeista. Lisäksi kerrotaan järjestelmäkameran suorakatselun hyödyntämisestä ja laukaisu-epäterävyyden välttämisestä. Kaiken lisäksi kerromme, miten voi kuvata makrokuvia edullisesti ilman varsinaista makro-objektiivia. ■

► *Kun tarkennetaan käsin etsintä käytäen, kohde näkyy selvästi, kun objektiivin valovoima on F2,8.*

© Shutterstock.com/romatito

Makrokuvaajan tarvikkeita

KAUKOLAUKAISIN

Langaton kaukolaukaisin on hyvä apuneuvo, kun kuvataan lähikuvia paikallaan pysyvistä kohteista. Kaukolaukaisinta käytettäessä välitetään laukaisimen painamisesta aiheutuva värähdyspöly. Toinen etu on se, että kuvaaja voi olla kohteen vieressä salaman tai heijastimen kanssa ja laukaista kameran siitä. Lankalaukaisin rajoittaa kuvaajan sijoittumista. Hähnelin Combi TF Remote Control & Flash Trigger maksaa 55 euroa. Se laukaisee langattomasti myös salaman.

Langaton kaukolaukaisin on hyvä apuneuvo, kun kuvataan lähikuvia paikallaan pysyvistä kohteista. Kaukolaukaisinta käytettäessä välitetään laukaisimen painamisesta aiheutuva värähdyspöly. Toinen etu on se, että kuvaaja voi olla kohteen vieressä salaman tai heijastimen kanssa ja laukaista kameran siitä. Lankalaukaisin rajoittaa kuvaajan sijoittumista. Hähnelin Combi TF Remote Control & Flash Trigger maksaa 55 euroa. Se laukaisee langattomasti myös salaman.

LOITTORENKAAT

Loittorengaat ovat edullinen tapa päästä kokeilemaan lähikuvausta ilman varsinaista makro-objektiveja. Loittorengas on yksinkertaisesti välirengas, joka kiinnitetään objektiivin ja

rungon väliin. Se lyhentää minkä tahansa objektiivin lyhintä tarkennusväliä. Loittorengas ei ole mitään optiikkaa, ja niiden hinta on suhteellisen edullinen. Usein loittoja myydään kolmen eripituisen renkaan sarjain. Kenkon kolmen loittorengaan sarja maksaa noin 150 euroa. Kameran ja loittojen yhteensopivuus on syytä varmistaa.

Sommittelu

5 VINKKIÄ

Makrokuvaaja saa tottua laskeutumaan polvilleen, koska näin saa kohteelle tasaisen taustan. Esimerkkinä tämä viljankorrella istuva perhonen. Ohessa on lisää hyviä vinkkejä.

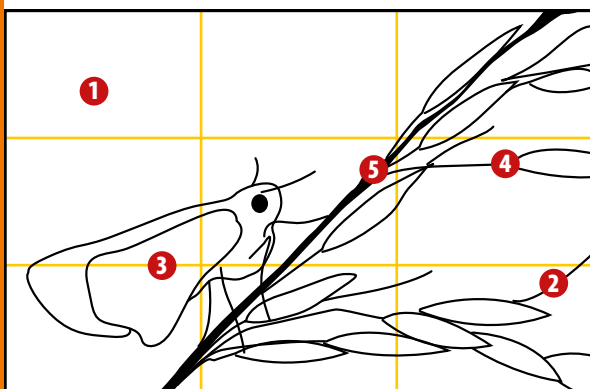
1 TAUSTA: Kuvaajan valitsema tausta on kuvan tunnelman kannalta ratkaiseva. Jos tausta ei tue kuvan ilmaisuja, se voi olla hyvinkin häiritsevä. Taustan luonteeseen vaikuttaa myös sen terävyys. Jos taustan haluaa epäteräväksi, sen täytyy olla riittävän pitkän matkan päässä kohteesta.

2 HÄIRITSEVÄT YKSITYISKOHDAT: Usein muuten hyvän kuvan pilaa jokin kuvan sivusta töröttävä oksa tai heinäkorso, joka vie katsojan huomion kuvan varsinaisesta kohteesta. Vilkaise kuvan reunoja, ennen kuin painat laukaisinta. Jos huomaat häiritseviä asioita, käännä kameraa niin, että ne jäävät kuvan ulkopuolelle.

3 EI KOHDETTA KESKELLE: Vain harvoin sellainen sommitelma on hyvä, jossa kohde on keskellä kuvaa. Yleensä kohde kannattaa sijoittaa ylimpään tai alimpaan kolmannekseen kuva-alan linjojen mukaan. Esimerkkikuvassa korsi, jossa perhonen istuu, lähtee kuvan alareunasta ja ulottuu ylimpään kolmannekseen.

4 SÄÄTELE TERÄVYYTTÄ: Hieman yksinkertaista voidaan todeta, että se mikä ei voimista kuvan ilmaisuja, pitää poistaa. Kannattaa kokeilla eri kuvaussuuntia ja valita kuvauspaikka niin, että terävyysalueella kohteen ympärillä on vähän oksia ja lehtiä. Epäterävillä kohteilla voi luoda jännitteitä taustaan.

5 KUVAN GEOMETRIA: Silmä hakeutuu tuttuihin muotoihin. Jos kuvaan voi sommitella ympyröitä, kolmioita, vinoja linjoja eli diagonaaleja tai s-käyriä, sommitelma on yleensä aina tehokas. Tällaisten muotojen etsiminen ja sijoittelu on myös hyvää harjoitusta. Esimerkkikuvassa on tehokas diagonaali.

◀ Kolmanneksien säännön mukaisessa sommitelmassa perhonen on linjojen leikkauskohdassa.

SALAMASTA LANGATON

Salaman voi väläyttää langattomalla kauko-ohjaimella. Sellainen on esim. Hähnel Combi TF Remote Control & Flash Trigger. Salaman teho säädetään käsin.

Järjestelmäkamera, joka ohjaa merkin omia salamalaitteita langattomasti, on kätevämpi. Salamalaitteiden tehoa voi säätää suoraan kamerasta.

Lähikuvia luonnonsuojelualueilta

ESPOONLAHTI Luonnonsuojelualueella on rantaruovikoita, lehtoja ja niittyjä. Kesäisin alueella laiduntaa karjaa niittyjä hoitamassa.

VASAIKKO Salossa sijaitseva lehtoalue, jonka puulajeja ovat pähkinäpensaitkot, tammet, metsälehmukset ja vaahterat. Runsas ja rehevä kasvillisuus.

TELKKÄMÄKI Kaavilla sijaitseva talo ja pihapiiri sekä kaskimaisemia. Laitumia, lehtimetsää ja kaksi luontopolkua. Kaski poltetaan joka kesä.

ÖJEN Vanhaa metsää Vaasassa, vanhimmat puut lähes 200 vuotta vanhoja. Rantalehtoja, kalliomänniköitä. Runsaasti lahoppua ja esim. kääpiä.

LENTUA Laaja karuhko erämaa-alue Kuhmossa. Sopii myös vesiretkelyyn, suojelualueesta yli 70 % on vettä. Lähistöllä luontokeskus Petola.

Näin kuva otettiin

- Kamerasta valittiin tarkennus käsin. Objektiivi tarkennettiin etsintä käyttäen kukkaan.
- Kuva on otettu vastavaloon, minkä voi päätellä keskellä olevien lehtien kirkkaista ääriviivoista.
- Rauhattoman taustan välttämiseksi voi panna kohteen taakse esimerkiksi kartonkiarkin.
- Kuva on sommiteltu niin, että vain puolet kukasta näkyy. Tämä lisää dynamiikkaa.

◀ Kuva on otettu 150+ millin makro-objektivilla, joten kuvausetäisyys oli pitkä.

Tarkenna näytön avulla

Lähikuvaajan kannalta yksi parhaista järjestelmäkameroiden uusista ominaisuuksista on live view -näyttö eli näytön käyttäminen etsimenä, koska se helpottaa huomattavasti tarkennusta lähikuvauksessa. Kun halutaan tarkentaa tarkasti, kytketään automaattinen tarkennus toiminnasta ja tarkennetaan objektiivi käsin. Näyttö kytketään toimimaan etsimenä live view -napilla ja suurennetaan kuvaa riittävästi.

CANON

Kytke näyttö etsimeksi. Paina suurennuslasipainiketta, joka on usein kameran oikeassa yläkulmassa. Ensimmäinen painallus suurentaa viisi kertaa, toinen kymmenen kertaa, kolmas näyttää taas koko kuvan.

NIKON

Kytke näyttö etsimeksi ja ota käyttöön jalustakuvaustila. Paina suurennuslasinappia, joka on takanäytön vasemmalla puolella, ja pyöritä samalla kameran komentorullaa. Tämä suurentaa kuvan.

OLYMPUS

Kun olet siirtynyt live view -tilaan, voit suurentaa kuvan kymmenkertaiseksi OK-napilla. Sitten voit siirtää pientä nelikulmiota eri paikkoihin, kunnes olet löytänyt sen kohdan, johon haluat tarkentaa.

PENTAX

Paina LV-nappia. Kun painaa info-nappia, näyttökuvaa suurenee kaksinkertaiseksi. Kun olet ottanut käyttöön zoomaustoiminnon, säätörullalla säätää zoomausta. Sitä kiertämällä voit suurentaa kuvaa ja tarkentaa.

SONY

Sonyn uusissa malleissa ei ole etsintä, joten näyttö toimii siten aina etsimenä. Näyttöä suurennetaan painamalla pientä ikkunaa, jossa on nuoli joka nurkassa. Toistamiseen painettaessa kuva suurenee lisää.

Näin kuva otettiin

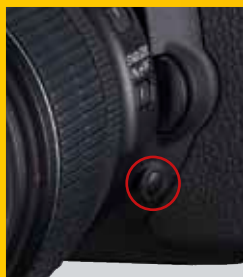
- Kuvan tyyppylude on kuvattu pilvisenä päivänä, minkä ansiosta värit ovat kylläiset, kontrastia on sopivasti ja yksityiskohdat erottuvat selvästi.
- Sommitelma perustuu alhaalta oikealta lähtevään diagonaaliin, joka kulkee kohti vasenta yläkulmaa ja jonka osoittaa luteen tuntosarvi.
- Valotus on säädetty käsin. Ruoho heijastaa suunnilleen yhtä paljon valoa kuin 18 %:n harmaakortti, jonka mukaan valotusmittarit on kalibroitu.
- Tarkennukseen käytettiin kameran takanäyttöä. Sitä suurennettiin reilusti luteen silmän kohdalta. Objektiivi tarkennettiin käsin.
- ▲ Pieni tyyppylude sulautuu hyvin tasaisen vihreään taustaan. Vain sen punainen silmä ja kaksi tuntosarvea paljastavat sen sijainnin.

Makrokuvan valaisu

Jos haluaa tarkistaa, miten terävyyalue asettuu, käytetään kamerassa olevaa terävyyalueen tarkistuspainiketta, joka himmentää objektiin kuvausaukolle. Jos haluaa mahdollisimman suuren terävyyalueen, käytetään

pientä aukkoa, kuten F16 tai F22. Pieni aukko vaatii paljon valoa, ja siksi rengassalamasta on hyötyä.

Koska rengassalaman valo tulee kaikista suunnista, se ei aiheuta varjoja. Rengassalaman käyttöä kannattaa harjoitella sen käyttöä paikallaan pysyviin kohteisiin, sillä silloin voi käyttää jalustaa. TTL-tilassa valon määrän säätää

salama, käsisäätötilassa kuvaaja. Valotukseen vaikuttaa myös käytetty himmentimen aukko sekä salaman etäisyys kohteesta.

KÄYTÄ PISTEMITTAUSTA

Kun käytetään kameran automaatiikkaa, kamera määrittelee valotuksen ja säätää sen lisäksi myös TTL-tilassa olevan salaman valon määrää. Kun kohde on pieni ja vaalea ja tausta iso ja tumma, valotusmittari arvioi valotuksen väärin. Tällaisessa tilanteessa kannattaa käyttää pistemittausta, jolla mitataan valo pääkohteesta ja korjataan tarvittaessa valotusta niin, että kohteen tummuus on oikea.

Vaihteleva

PERSPEKTIIVI

LINTUPERSPEKTIIVI näyttää kohteen ylhäältä katsottuna. Tämä kuvakulma toimii, jos kohde saa siten hyvän taustan tai jos kuvataan kukkaa, mutta koska kohteen ja taustan etäisyys on ylhäältä kuvattaessa useimmiten lyhyt, on taustaa vaikea saada epäteräväksi, ja kuvista tulee siksi helposti rauhattomia.

NORMAALIPERSPEKTIIVI tuottaa usein hyviä tuloksia. Kun kamera on kohteen tasalla, kuvista tulee sekä luonnollisia että mielenkiintoisia. Lisäksi tällä tavoin voi usein järjestää riittävän suuren etäisyyden kohteen ja taustan välille.

SAMMAKKOPERSPEKTIIVI tuottaa usein mielenkiintoisia tuloksia, koska kohde näkyy odottamattomasta kulmasta. Kasvillisuuden seassa valoa on niukalti, joten usein joutuu järjestämään tuulensuojan, jotta voisi käyttää alhaista herkkyyttä ja sen aiheuttamaa pitkää valotusaikaa.

Pehmennä valoa

Aurinkoisen päivän jyrkän kontrastin takia värit ja sävyt eivät toistu hyvin. Pilvisenä päivänä tulos on parempi. Aurinkoisena päivänä valoa voi pehmentää esimerkiksi sateenvarjoheijastimella.

SUURI KONTRASTI

◀ Reunat ovat tummia ja yksityiskohdat palaavat puhki.

▶ Alhainen kontrasti: valoissa ja varjoissa on sävyjä.

HYVÄ KONTRASTI

◀ Kuva on otettu vastavaloon. Tällainen valaistus korostaa monia yksityiskohtia, kuten kukan karvoja.

▼ Tällainen tyylikäs graafinen tulos saadaan, kun kuvataan sienen lakin heltoja.

▼ Lyhyen terävyyden taustaa ei aavistakaan, että taustana on voikukka.

Näin kuva otettiin

- Tässä kärpaskuvassa pystykuva on hyvä ratkaisu. Kärpäsen pää on kultaisessa leikkauksessa.
- Terävyyden alue on lyhyt, sillä tarvittiin iso aukko, jotta valotusaika saataisiin riittävän lyhyeksi.
- Kamera on tarkennettu käsin, jotta kärpäsen pää punaisine silmineen olisi varmasti terävä.
- Käytössä oli kameran suurin sarjakuvausnopeus, ja sarjan pituus vaihteli kolmesta viiteen kuvaan.
- ▶ Kamera tarkennettiin käsin optisen etsimen avulla. Käytössä oli sarjakuvaus.

Asiantuntijan **5 PARASTA** makroniksiä

Morten Hilmer,
valokuvaaja ja lehden avustaja

KUN KUVAAT ULKONA, tule paikalle varhain, sillä aamulla kasveissa ja hämähäkinseiteissä on helmeilee kastepisaroiita. Aamulla on usein tyyntä.

VALKOISELLA SATEENVARJOLLA voi pehmentää jyrkkää valoa niin sisällä kuin ulkonakin. Siitä saa tarvittaessa rauhallisen taustan, ja lisäksi sitä voi käyttää tuulensuojana.

VALITSETUKEVA JALUSTA, jonka avulla kameran saa mahdollisimman alas. Jalustassa joko ei ole keskiputkea tai sitten sen voi kääntää vaakasuoraan. Jalusta on välttämätön kuvanvakaimesta huolimatta.

KÄYTÄ KUULAPÄÄTÄ, sillä sen avulla kameran asennon tarkka säätö on nopeaa ja helppoa. Säätöjen nopeus on olennaista, kun kohteet ovat pieniä ja liikkuvat nopeasti.

VALKOINEN KARTONKI on monikäyttöinen apuväline. Sillä voi esimerkiksi heijastaa valoa varjoihin. Laminoitu kartonki pysyy siistinä. Hyvää materiaali on myös valkoisen muovimapin kansi.